

fólkatingsvalið 94

Boð eru eftir javnaðar- flokkinum - hóast hvøkkín

Borgarligu umboðini hava í alt ov stóran mun dragsað føroyskan floks-politik niður á danating og er hetta ikki loyalt móttvegis lógtingsins avgerðum, óansæð um hesar eru samtyktar av egnum flokki ella øðrum.

Atli Dam, fólkatingsmaður og valevni til komandi fólkatingsval heldur, at javnaðarflokkurin er hin best skikkaði at hava ábyrd av fólkatingsumboðanini. Bæði tá tað snýr seg um at skilja ímillum hvør føroyskur politikkur skal viðgerast á fólkatingi og hvat er lógtingsins uppgáva og tá ræður um at skapa fatan fyri føroyskum tørvi hjá donskum fólkatingsumboðum og stjórn.

Fólkatingsumboðan javnaðarflokksins hevur havt ómetliga stóran týdning fyri menningina í Føroyum, og floksins samarbeiði við aðrar javnaðarflokkar, herundir danska, heilt aftur í tjúguni somuleiðis.

Tað breyt slóð fyri heimastýrisskipanini aftur í fyrstunum, fólkapensiónini síðst í fimtiárunum, Realkreditstovninum og endurnýgging skipafloans í fimti- og sekstiárunum, 60 millióna grunninum og 190 mill. láni, sum eiga úbyggjngarnar á landi o.s.fr.

Tá karmarnir í heimastýrisslóginu skuldu útfyllast, danir kravdu stuðulin lagdan í blokk og vit skuldu hava undirgrunnina heima, var avgjört neyðugt, at á føroysku hálvuni sótu fólk, sum víðurkendu sær ábyrgdina av Heimastýrisskipanini og teimum sjálvsavgerðarættanum, hon goymir, og teirri hugsjón, hon er bygd á.

Javnaðarflokkurin er tí hin best skikkaði at hava ábyrgd av fólkatingsumboðanini. Bæði tá tað snýr seg um at skilja ímillum hvør føroyskur politikkur skal viðgerast á fólkatingi og hvat er lógtingsins uppgáva og tá ræður um at skapa fatan fyri føroyskum tørvi hjá donskum fólkatingsumboðum og stjórn.

Borgarligu umboðini hava í alt ov stóran mun dragsað føroyskan floks-politik niður á danating og er hetta ikki loyalt móttvegis lógtingsins avgerðum, óansæð um hesar eru samtyktar av egnum flokki ella øðrum.

Farandi fólkatingsskeið hevur verið nógv merkt av viðgerðum av føroyskum viðurskiftum og eru vit komin langt av leið frá tí skilnaði, sum eigur at vera ímillum viðgerð av málum, sum eru yvirtikin sermál og so ríkismálum.

Fíggarjarkreppa í Føroyum og bankahúsagangirnir bóru í sær, at borgarliga stjórnin aftan á oktober 1992 legði seg út í føroysk sermál og kom sær inn á føroysku figgjarlógina við krøvum og skerjingum, sum langt frá vóru heppin.

Hesum tók eitt samt fólkating undir við - hóast danskir javnaðarmenn tá vóru atfinningarsamir, tí stjórnin fór so harðliga fram - men síðan hava allar avgerðir havt undirtøku frá 95% av fólkatinginum, Glistrupflokkurin tó undantikin.

Hetta hevur gjørt tað sera torført at virka fyri smidliggeran av treytum og linkan av krøvum bæði tí fólkatingið var so heft av innan-hýsis semjuni, og tí talan

hóast alt var um avtalur, sum føroyska landsstýrið hevði gjørt við stjórnina og avtalur, sum lógtingið hevði góðkent og tað óansæð hvussu stórum trýsti avtalurnar vóru fingnar til vega undir, ella kalibrinum av skambyrsuni, vit kendu ímóti pannuni.

Tað, sum komið er burtúrur, sum avgjört neyðugt og gagnligt er ein umfigging av føroysku uttanlands-skuldini yvir 5-6 ár, og at figgjarkevið ikki er farið heilt í sor, tí hóast tað melur sera trekliga, kann tað nú, sum so mangt annað í okkara landi, mennast aftur.

Landsstýrið, sum nú kemur undan kavi og komandi stjórnin fáa úr at gera við at bota um avtalurnar - m.a. viðv. rentugjaldningini og at fáa øll heimastýriss-rættindini í gildi aftur, men hetta er ikki nógv mikið, tí gongdin hevur sýnt, at vit eiga at fáa ávís viðurskifti, sum viðvíkja figgjarsektorinum og peningaviðurskiftinum upp á pláss, soleiðis at ein ikki einans slær seg til tols við, at krónufelagskapurin ger, at danir framvegis skulu hava alla ábyrgdina. Føroysk medábyrgd og í hvussu so er medvitin av t.d. figgjar-eftirliti og aðrir figgjarstýring er avgjört neyðugt at fáa inn í heimastýrisskipan

okkara.

Sitandi danska stjórnin hevur virkað sum minnilustastjórn, ið stuðlaði seg ávikavist til Sosialistiska Fólkaflokkinn ella onkran av størri borgarligu flokkunum, og júst tí hevur verið so torført at fingið danir at víðurkenna, at føroyingar ikki einsamallir hava alla ábyrgd av kreppuni í Føroyum, og tí ikki einsamallir yvir skattaskipanina eiga at figgja tapini.

Men útlið eru til, at ein javnaðarstjórn verður í Danmark aftan á valið, og vil eitt føroyskt javnaðarumboð hava bestu fortreytarnar fyri at virka fyri neyðugum broytingum í galdandi figgjar- og lánstreymum.

Sjálvandi verður tað sum tað altíð hevur verið, at talan er um tveir sjálvstøðugar flokkar, sum samvirka til frama fyri báðar partar, eins og allir norðurlendskir brøðraflokkar innan javnaðarørsluna samvirka.

Føroyski Javnaðarflokkurin verður ongan tíð ein ómælandi stuðulsflokkur hjá

tí danska, men ein samvinnupartnari á jøvnum fæti, har samvinnan tænar ørtunum.

Og at hon hevur tænt serliga Føroyum undanfarandi vísti eg á, tá eg nevndi fimti-seksti- og sjeytiárin. Øll áttatiárin høvdu vit borgarligar stjórnir í Danmark, og tað skerst ikki burtur, at meira er komið burtúr, tá javnaðarflokkarnir hava havt bæði stjórnarvald, landsstýrismeiriluta og fólkatingsumboðan.

Vit kunnu vera samd um, at nógvar av treytunum í dag eru óhóskandi, men t.d. kravið um javnvág her og nú á figgjarlógini, sum Vinstri-flokkurin og Konservativu hava tvíhildið um, var javnaðarfiggjarlógarmálaráðharrin so skilagóður at strika, og eg ivist ikki í, at framhaldandi samráðingar koma at bera burtur úr trupulleikunum lagaligari.

Nógvar kanningar eru gjórdar av orsökunum til kreppustøðu okkara og er nevnd fyri og onnur eftir sett at greina hesar.

Tær eru nógvar at finna hjá okkum sjálvum og uttanfyri.

Fyrrv. danski yvirvismaðurin Krestin Sørensen professari segði á fundi í Odense, at eitt fall í veiðunøgð uppá 40% og í prisi uppá 30% var í sjálvum sær ein djúp djúp kreppa, men harafturat hava vit sjálvi stýrt so, at vit ikki nóg tíðliga hava framt fyrirbyrgjandi tiltøk.

Møguleikin fyri skattaspekulationspolitikki, samantvinnan av frælsu vinnulívi og undirdinking í studningi, ov nógvar fløgur á landi og sjógv, tørvandi eftirlit við peningastovnunum, ov lítil umsitingarlig og hagfrøðilig orka og mangt annað eru orsøkir, sum vit kunnu havt ávirkan á, men sundurpettaða politiska vald okkara megnaði ikki at taka saman í eina heild.

Hesum mega vit læra av og seta okkum betur før fyri at stýra egnum viðurskiftum.

Vit lögdu til merkis, at